

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om kapitaltilførselsafgift.

(Lovforslag nr. 34. Fremsat 17/10 75. Første behandling 29/10 75. Anden behandling 5/11 75).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges med 97 stemmer mod 13; 1 medlem stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om beretninger angående Nordisk Råds 21. sessions anden samling 1973 samt Rådets 22. og 23. session 1974 og 1975.

(Andre selvst. forslag nr. XXVI. Fremsat 29/10 75 i betænkning fra udenrigsudvalget).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til anden (sidste) behandling sattes til forhandling under ét.

Kirsten Jacobsen (FP):

Beretningen fra Nordisk Råds 23. session har været til behandling i folketingets udenrigsudvalg, og udvalget har ikke fundet anledning til andre kommentarer, end at man har taget beretningen til efterretning.

Nu vil jeg ikke her fra folketingets talerstol antyde, at udvalgsmedlemmerne ikke har læst beretningen, men mange af de ting, som foregår omkring hele den danske indstilling til Nordisk Råds arbejde, bestyrker mig og mit parti i en formodning om, at

man fra dansk side efterhånden kun deltager i Rådets arbejde af veneration over for Hedtoft og andre, der i efterkrigsårene forsøgte at lave et fællesnordisk parlament. På det tidspunkt var Rådets arbejde sikkert både praktisk og nødvendigt, men som tiden er gået, er det reelle indhold efterhånden blevet til småsager af uvæsentlig betydning. Alle har efterhånden erkendt, at de store politiske mål ikke lader sig løse i dette forum. Det ses bl. a. af den energipolitiske diskussion, som er omtalt i beretningen, og hvoraf det klart fremgår, at Norge ønsker at sælge sin olie, hvor de kan opnå de bedste priser — det finder jeg for øvrigt både fornuftigt og forståeligt, på trods af det nordiske samarbejde.

Det fremgår også af beretningen, at en ting som en fællesnordisk ægteskabslovgivning ikke har kunnet finde sin løsning i dette Råd. Jeg citerer fra beretningen, side 146:

„Ministerrådet udtalte i sin beretning, at „det for tiden ikke synes praktisk muligt at opnå ensartede regler i samtlige lande om ægteskabs indgåelse og opløsning.““

Det viser sig gang på gang, at når der er nogle ting, hvori der ligger noget kontroversielt, så finder man ud af, at det ikke kan lade sig gøre, men derimod kan man vedtage et medlemsforslag om, at man skal anvende refleksbrikker, ligesom man af beretningen kan se, at Rådet har henstillet til præsidiets om at virke for en nordisk historisk udstilling om kvinden i Norden.

Det er den slags ting, som vedtages i Nordisk Råd. Alle de andre ting, som var af betydning for befolkningen, lader man ligge, for dem erkender man at man alligevel ikke kan løse.

Beretningen, men især indholdet af de rekommandationer, der er vedtaget, er efter min mening et krampagtigt forsøg på at dække over denne hulhed. Det nordiske samarbejde er efterhånden blevet til, at det vigtigste er, at man bliver enig om noget, og så gør det egentlig ikke så meget, hvad det er, man bliver enig om.

Jeg og mit parti anerkender, at det nordiske samarbejde er vigtigt, men vi er efterhånden overbevist om, at det fungerer bedre og mindre bureaukratisk, hvis det ikke foregår i Nordisk Råds regie. Bl. a. har Foreningen Norden i praksis fungeret både

[Kirsten Jacobsen.]

godt og effektivt, og hvis andre anser det nordiske samarbejde og den fællesnordiske samhörighed for så stor, som man ofte giver udtryk for, virker det besynderligt, at man i øjeblikket fører en hed debat om, hvorvidt man skal anvende simultantolkning ved Rådets fremtidige møder. Den første betingelse, hvis man vil have et frugtbart nordisk samarbejde, er efter min mening, at man forsøger at forstå hinanden og hinandens prog.

I alle de nordiske lande føres der i øjeblikket en berettiget debat om folkestyret og befolkningens tillid til de politikere, de har valgt, og til de politiske partier. Arbejdsformen og resultaterne af Nordisk Råds arbejde gør efter min mening, at befolkningen får en mere berettiget mistillid, end de ellers ville have haft.

Som det fremgår af mit indlæg, er fremskridtspartiet overordentlig kritisk over for Nordisk Råd og det bureaukrati, der efterhånden er opbygget. Vi finder det også aldeles betænkeligt, at Rådets arbejde og beslutninger i højere grad udføres af diverse embedsmænd end af de folkevalgte politikere, som man har sat til at varetage disse opgaver.

Vor konklusion må derfor være, at nytteværdien af Nordisk Råds arbejde slet ikke står mål med de penge, som det koster, og sidst, men ikke mindst, med den tid, hvori de forskellige parlamenter må indstille deres normale arbejde på grund af medlemmernes deltagelse i Rådets arbejde.

Vi finder, det er på høje tid, at man fra dansk side kritisk begynder at vurdere disse forhold.

Enggaard (V):

Den beretning, vi debatterer i dag, har ikke affødt reaktioner fra udenrigsudvalget, som har haft den til behandling. Dette er forhåbentlig ikke udtryk for, at det nordiske samarbejde træder i baggrunden i forhold til begivenheder andre steder i verden.

Jeg finder, det må være væsentligt, at folketinget som helhed i størst mulig udstrækning er med i de opgaver, der løses på nordisk plan, sådan at dette ikke alene er et anliggende for samarbejdet mellem regeringerne, men at det også interesserer ud over den kreds på 16 medlemmer af Nordisk Råd

og 16 stedfortrædere, som i særlig grad har været interesseret i disse ting.

Dette synspunkt falder i tråd med de bestræbelser, som er gengivet for beretningsperioden, for, at fælles nordiske aktiviteter bliver undergivet parlamentarisk kontrol, og jeg henviser specielt til Nordisk Råds budgetkomité som et udtryk for denne principielle landvinding.

Men mange andre områder kunne nævnes i denne sammenhæng: Jeg vil også nævne offentlighedsspørgsmålet, som vel ikke mindst er af betydning for parlamentarikerne, som ønsker bedst mulig information til befolkningen i forbindelse med beslutningsprocessen.

Endelig vil jeg som en samlende og væsentlig konklusion af udviklingen i det nordiske samarbejde i beretningsperioden anføre, at efter min opfattelse vil der ikke kunne påvises væsentlige nordiske samarbejdsområder, som er blevet forhindret af, at Danmark har en spejel situation i det europæiske samarbejde i forhold til de andre nordiske lande. Tværtimod tegner alt til, at nye initiativer vil kunne gennemføres, og at det nordiske samarbejde derigennem har en uændret stilling og bør være omgivet af en uændret interesse.

Stetter (KF):

I beretningen angående den 23. session i Reykjavik omtales på side 143 hr. Poul Dams indlæg i generaldebatten.

Jeg tolker referatet af talen som udtryk for en positiv interesse for Nordisk Råd. Hr. Poul Dams kritiske og selvkritiske bemærkninger er for mig at se en opfordring til at gøre Nordisk Råd til en meningsfyldt parlamentarisk arbejdsplads. Der står på side 144, at det ærede medlems indlæg var generaldebattens sidste og kom vel også af den grund til at stå uimodsagt. Ja, det fik vel af den grund heller ikke mulighed for at opnå tilslutning, men således som jeg opfatter det ærede medlem, kan han i hvert fald regne med min tilslutning.

Vi har haft til behandling i Nordisk Råd et forslag fra ministerrådet om etablering af en nordisk investeringsbank. Vi skal ikke ved denne lejlighed tale om substansen i dette forslag, men forslaget har efter min vurdering bestemt ikke fået en meningsfyldt behandling i Nordisk Råds økonomiske

[Stetter.]

udvalg, og det er også kommet til udtryk i flertallets indstilling.

Denne indstilling er underskrevet af hr. Risgaard Knudsen, af hr. Enggaard og af hr. Skytte, og disse tre medlemmer repræsenterer et stort flertal her i tinget. Hvis det nu går, som jeg regner med, når vi får aftalen til godkendelse, så vil disse tre medlemmer og deres folketingsgrupper på forhånd være bundet til at gennemføre denne aftale, og dermed er vi også afskåret fra at få en meningsfyldt debat om og behandling af dette vigtige forslag, når aftalen kommer til godkendelse her i tinget. Det vil med andre ord sige, at fordi Nordisk Råd ikke har en meningsfyldt parlamentarisk placering, så får vi ikke her én meningsfyldt debat, behandling og kontrol, og vi får det heller ikke, når aftalen kommer til behandling her i tinget. Det kan efter min mening ikke være rigtigt.

Dette forslag om etablering af en nordisk investeringsbank vedrører en masse forskellige instanser, institutioner og personer også i dette samfund, og disse instanser og institutioner har alle frarådet, at man etablerer denne bank, men nu er vi altså på forhånd tilsyneladende afskåret fra at få en reel behandling af dette spørgsmål.

Det er et generelt problem, som jeg mener vi bliver nødsaget til at løse. Vi kan ikke arbejde på den måde, efter at vi har fået et nordisk ministerråd og dette ministerråd sender forslag til behandling, til afgørende behandling, i Nordisk Råd. Så må vi simpelt hen give os den tid, der skal til for at behandle disse aftaler, der indgås mellem de nordiske regeringer, i Nordisk Råds regie. For når de først er vedtaget her og ledende politikere har underskrevet rekommandationen, så er de efter normale fremgangsmåder også i den situation, at de har deres grupper bag sig, og derfor har de et flertal bag sig, og vi ved, at der som regel så ikke kan ændres et komma i sådan en aftale, der er indgået på international basis.

Jeg har altså anmeldt prolemt. Jeg kan kun gentage, at vi bliver nødsaget til at gøre arbejdet i Nordisk Råd meningsfyldt. Den anden udvej er at ophæve Nordisk Råd, således at ministerrådet står direkte til ansvar over for deres respektive parlamenter. Vi kan ikke fortsætte på den nuværende facon.

Ove Hansen (S):

Må jeg sige, at socialdemokratiet værdsætter det nordiske samarbejde. Vi anser det for at være meget værdifuldt, og vi ser meget gerne, at man får løst problemerne i nogen grad i fællesskab, når det er muligt af hensyn til de respektive landes parlamenter.

Må jeg sige om det arbejde, der gøres i Nordisk Råd, at det er klart, at det tit er vidtrækkende problemer, der tager deres tid. Fru Kirsten Jacobsen nævnte bl. a. ægteskabslovgivningen, som vi drøftede i sidste uge i et udvalgs møde i juridisk udvalg under Nordisk Råd. De 5 landes justitsministre var repræsenteret ved mødet, og vi var klar over, at her var et problem, man skulle tage op, og det ser vi nu nærmere på.

Vi har også løst et problem, som nu den 15. november formentlig får tilslutning i Nordisk Råd, således at kommunal stemmeret nu gives for nordboer efter 3 års ophold i et land.

Så har vi også ved næste sessionsmøde problemet om en nordisk investeringsbank, og hr. Stetter siger, at hvis dette bliver vedtaget, er det også konfirmeret her i folketinget. Det er det nu ikke. Der bliver tale om en reel behandling her i folketinget af dette problem, men der er da meget, der tyder på, at de medlemmer, der i udvalget under Nordisk Råd har givet tilslutning til forslaget, også vil gøre det her i folketinget, og at de har deres gruppers tilslutning dertil. Jeg synes ikke, det på nogen måde skulle genere det nordiske samarbejde, at de medlemmer, der tager en stilling under udvalgsbehandlingen, også har dækning i deres parlamenter, i deres grupper.

Jeg vil altså meget beklage, at man kommer med, må jeg sige lidt nedsættende ord om det nordiske samarbejde, som jeg finder er så værdifuldt.

Med hensyn til selve beretningen her, som vedrører Rådets 22. og 23. session, kan jeg da sige, at vi fra socialdemokratiets side går ind for den.

Svend Haugaard (RV):

Jeg vil ikke sige, at fru Kirsten Jacobsens indlæg undrer mig eller overrasker mig. Vi har hørt noget lignende før, og vi har også set på den praktiske deltagelse, at der har været en negativ holdning til Nordisk Råd.

[Svend Hangaard.]

Men jeg er dybt uenig med fru Kirsten Jacobsen om nytteværdien, som var det udtryk, hun brugte. Jeg er enig i, at meget kunne være bedre, og jeg har selv i Nordisk Kontakt fremsat visse kritiske bemærkninger med hensyn til det administrative, som jeg tror kan forenkles ganske betydeligt. Men gennem Nordisk Råd og gennem det nordiske samarbejde i det hele taget har vi nærmet os hinanden og gør det stadig — ikke hurtigt nok, jeg kunne ønske, det kunne ske væsentlig mere effektivt på en række områder, men hvis vi ikke havde Nordisk Råd, ville vi i stedet for at nærme os hinanden sejle fra hinanden.

Selv har jeg været med nogle år og haft lejlighed til at iagttage, hvordan debatter og beslutninger i Nordisk Råd har forplantet sig til dansk og nordisk lovgivning, og det er jo det, der er meningen. Der er mange ting tilbage endnu, som gerne skulle forplante sig til nordisk lovgivning, der er mange arbejdsopgaver, som skal løses, og selv om det går langsommere end ønsket, så hjælper det jo ikke at ophæve det organ, som trods alt skynder på i den rigtige retning.

Jeg ville betragte det som en ulykke, hvis vi ikke fortsat i Nordisk Råd kunne følge de nordiske opgaver op. Måske har vi behov for en debat om disse spørgsmål her i folketinget i lidt bredere forstand, end vi kan få det ved denne lejlighed. Noget kunne tyde på, at der er visse ting, som vi trænger til at få talt ud om.

Poul Dam (SF):

Hr. Stetter nævnte min tale i Reykjavik, og det giver mig anledning til at sige et par bemærkninger, jeg ellers ikke ville være fremkommet med.

Det har i nogle år været en bekymring for mig, at debatten om det nordiske samarbejde blev ført på den måde, at hver og en, som var kritisk over for den måde, det nordiske samarbejde blev gennemført på, blev beskyldt for at være modstander af det nordiske samarbejde. Jeg tror, det er stik modsat. Jeg tror, at det er kritikerne, som elsker det nordiske samarbejde højest, og som derfor klager over, at det ikke er bedre, end det er.

Jeg har igen i dag hørt kritiske bemærk-

ninger fra folk, som jeg ved er dybt optaget af det nordiske samarbejde, og rosende bemærkninger fra folk, som jeg ved kun roser det nordiske samarbejde med munden, men ikke gør noget virkeligt ved det. Det bringer mig i erindring et citat fra Poeten, Poul Sørensen, fra et digt, der, så vidt jeg husker, findes i samlingen „April i Danmark“: „og det er en af sindets gåder, hvorfor man kysser den, man just forråder“.

Der siges mange smukke ting om nordisk samarbejde, men det er ikke smukke ord, der skal til, det er handling, og jeg synes nok, at Nordisk Råds arbejde på mange måder har været præget af en emsighed omkring småting og en mangel på lyst til at tage de virkelig store spørgsmål op. Her er også spørgsmålet om EF et centralt spørgsmål. Det kan ikke nægtes, at Danmarks og danske politikeres medarbejde i Nordisk Råd er blevet gjort til genstand for tvivl fra andre nordiske politikeres side, efter min mening berettiget tvivl, fordi man ikke føler, at danske politikere helhjertet går med ind i det, eller at man sender de bedste danske politikere til Nordisk Råd.

Fru Kirsten Jacobsen nævnte spørgsmålet om embedsmænd og politikere. Jeg vil gerne sige, at også efter min mening spiller embedsmændene en for stor rolle i Nordisk Råd relativt, fordi politikerne spiller en for lille rolle. Embedsmændene gør et fremragende og værdifuldt arbejde, og uden dem ville Nordisk Råd være endnu ringere.

Det, der i virkeligheden gav mig lyst til at sige noget i denne debat, var det, at jeg ikke synes, at denne beretning skal blive omtalt, uden at man konstaterer her fra folketingets talerstol, at dette er den sidste beretning, som generalsekretær Frantz Wendt har udarbejdet. Med den session, vi havde i Reykjavik, og de følgende måneder er Frantz Wendts arbejde for Nordisk Råd ophørt, og jeg tror, det er rimeligt, at vi fra folketingets side retter en tak til Frantz Wendt for et arbejde af meget, meget stor betydning for nordisk samarbejde. Han har været det samlende punkt i Nordisk Råds danske delegations arbejde igennem mange år. Uden ham havde det hele set ganske anderledes ud. Folketinget skylder ham stor tak for det.

Knud Jespersen (DKP):

Det var oprindeligt ikke min mening overhovedet at ville sige noget til den beretning, der her behandles. Vi har givet udtryk for flere gange, at vi har den opfattelse, at Nordisk Råds samarbejde skal udbygges, det skal gøres bedre og mere effektivt. Men for at undgå enhver misforståelse vil jeg også gerne understrege, at den argumentation, at Nordisk Råd arbejder dårligt, og derfor må man ophæve det, med endnu større ret kunne bruges over for fællesmarkedet. Man kan bruge den over for en række internationale organer, også over for organer, som jeg direkte er imod.

Der er just sagt fra talerstolen, at på grund af Danmarks medlemskab af fællesmarkedet kommer vi nu og da til at indtage en tvivlsom position i Nordisk Råd, og der er ingen tvivl om, at en række af de kompromiser, man må indgå, bl. a. i sociale, økonomiske og arbejdsmarkeds-mæssige spørgsmål, er dikteret af, at Danmark har låst sig fast efter min opfattelse til en forkert side, nemlig til forpligtelser over for fællesmarkedet.

Jeg er af den opfattelse, at Nordisk Råd i modsætning til fællesmarkedet kan gøres bedre, men det hænger også sammen med, hvordan vi placerer os i fremtiden, om vi helhjertet fra dansk side vil gå ind for, at det skal være effektivt, og helhjertet går ind for, at disse beslutninger bliver formet fornuftigt, for så kan vi gøre det til et instrument. Som det er i øjeblikket, er der grund til at være kritisk, men intet motiv til at ophæve det.

Ministeren for nordiske anliggender (Ivar Nørgaard):

Man kan jo være mod noget, fordi man ikke kan lide det, og derfor vil man have det ophævet. Man kan også være imod noget, fordi man synes, at det apparat, der er opbygget, ikke er tilstrækkelig godt til at efterleve idealerne.

Jeg husker, at professor Alf Ross i sin folkeret beskriver dem, han kalder folkeretnægtere, dem, der slet ikke vil have nogen folkeret, fordi de ikke synes, det hindrer krig, således: „Det er den krænkede retsfølelses selvmartrende protest mod at anerkende dette vrængbillede af sine idealer for ret“. Og det vil jo være det smukkeste, hvis man

også kan finde det motiv hos fru Kirsten Jacobsen, at det, hun ønsker, er, at de nordiske idealer skal praktiseres, og at hun ikke føler, at det gøres tilstrækkelig godt i de organer, der nu findes i Nordisk Råd.

Men lige så lidt som folkeretnægterne opnår noget som helst ved at kaste det hele over bord, lige så lidt opnår fru Kirsten Jacobsen eller andre noget ved nu at ville nedlægge Nordisk Råd. Det, man må forsøge på, er naturligvis at effektivisere arbejdet dér, hvor man finder, det er ineffektivt, og jeg synes, det derfor er særdeles rimeligt, at man med mellemrum også får en debat om disse spørgsmål her i denne folketingsal.

Imidlertid dukker der jo en så en række synspunkter op, som ved nærmere eftersyn viser sig at være indbyrdes uforenelige. Tager vi just i dag de to kritikere, vi hørte, fru Kirsten Jacobsen og hr. Stetter, så hørte vi en kritik, som er ganske uforenelig.

Fru Kirsten Jacobsen nævnte nogle eksempler på, at man ikke var nået langt nok i Nordisk Råd. Man havde enten ikke truffet beslutninger, f. eks. med hensyn til en fuldstændig ensartethed i ægteskabslovgivningen, eller man havde vedtaget nogle mindre betydningsfulde beslutninger. Men hr. Stetter møder op og kritiserer, at man nu går for vidt i dette samarbejde, nemlig ved at man vedtager en nordisk investeringsbank, som ikke efter hr. Stetters mening på behørig måde er drøftet nok herhjemme. Han kritiserer altså Nordisk Råd for at gå for hurtigt frem og træffe for vidtgående beslutninger, altså lige nøjagtig det modsatte af det, fru Kirsten Jacobsen siger.

Jeg vil gerne sige, at de andre synspunkter, der blev trukket frem om EF, som skulle være til hinder for det nordiske samarbejde, efter min mening intet har på sig. Tager vi et af de nævnte kritiske eksempler, ægteskabslovgivningen, har EF naturligvis ikke stillet sig det mindste hindrende for, at vi her i landet koordinerer den med de andre nordiske lande.

Tager vi det andet eksempel, med investeringsbanken, ja, så vil vi jo se, at Danmark er medlem af en europæisk investeringsbank i EF, og det har på ingen måde hindret os i også at gå ind for en investeringsbank mellem de nordiske lande, en nor-

[Ministeren for nordiske anliggender.]

disk investeringsbank. EF-samarbejdet er ikke til hinder for et videregående nordisk samarbejde.

Jeg forstår på hr. Stetter, at det, der pinner ham, er, at man nu får vedtaget noget, som han er uenig i. Men det er nu engang vilkårene, hr. Stetter, at når man laver nydannelser, som denne nordiske investeringsbank jo er, så vil det naturligvis komme på tværs af det, nogle i de nordiske lande ønsker.

Det er jo en kendt sag, at de konservative partier i de nordiske lande er modstandere af en nordisk investeringsbank. Efter min mening er det ganske uforståeligt, at de konservative er modstandere af det, og hvis det, hr. Stetter ønsker, at vi her får en debat for at man kan ændre sine synspunkter, ville føre til, at de konservative indtog det rette standpunkt i denne sag efter en debat, så synes jeg faktisk, det kunne være umagen værd at gå ind i substansen. Det er jo egentlig forbløffende, at de konservative kan være modstandere af, at man på nordisk plan laver noget, som de er enige i man har lavet på europæisk plan.

Det, der er det bagvedliggende motiv for at lave det på nordisk plan, er at skaffe mere kapital til det nordiske område for investering i fælles nordiske projekter. Det kan man i dag ikke få tilstrækkelige finansielle midler til, fordi der i dag ikke findes et sådant organ for nordiske projekter. Der findes kun de nationale private banker, og de er ikke indstillet på specielt at prioritere nordiske projekter. Vi ønsker netop, at der skal være flere fælles nordiske foretagender. Det vil styrke det nordiske, og det vil navnlig være af betydning i en periode, hvor vi har et tæt økonomisk samarbejde med lande syd for vor grænse.

Jeg vil også sige til hr. Stetter, at hvis han finder, at behandlingen har været utilfredsstillende i Nordisk Råds økonomiske udvalg, sådan som jeg forstår hr. Stetter finder det, så ville der jo være muligheder for at komme lidt dybere ned i de problemer, bl. a. ved samtale med dette lands nordiske minister, altså undertegnede. Jeg har da også tilbudt hr. Stetter, at vi gik dybere ind i nogle af de substansproblemer, som han ikke synes var tilfredsstillende oplyst på mødet i Stockholm.

Jeg synes, det er lidt ejendommeligt at argumentere mod, at danske politikere indtager en holdning, når de aflægger beretning, som i hvert fald binder dem og formentlig også deres gruppe. Nu er der jo ikke tale om, at det er afgjort, at enkelte medlemmer i de enkelte grupper ikke kan indtage et andet standpunkt, hvis de vil; det er der mig bekendt ikke taget stilling til. Man vil jo først få en stor debat på næste lørdag i Stockholm, og her har de forskellige repræsentanter for de forskellige partier jo mulighed for at gøre deres synspunkter gældende og dermed få en stor offentlig debat om det emne, man skal tage stilling til. Siden skal det som bekendt ratificeres i de enkelte lande. Hvis hr. Stetter ønsker en folketingsdebat i forbindelse med ratificeringen, så er det klart, at han får det, idet det skal ratificeres her i salen, og det kan afstedkomme en lige så lang debat, som hr. Stetter finder det er rimeligt at lade det få.

Jeg synes, at man har skudt noget over målet i den kritik, der er fremført, men jeg er selvfølgelig glad for, at man drøfter nordiske anliggender her i salen.

Formanden:

Jeg har ikke villet skride ind over for omtalen af nordisk investeringsbank, men strengt taget er den jo ikke på dagsordenen ved denne debat.

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg skal kun bruge kort tid. Jeg må i hvert fald sige, at jeg er glad for, at man for en gangs skyld seriøst er begyndt at diskutere Nordisk Råd og dets arbejdsform her i tinget. Jeg tror, alle, der har talt med mig om Nordisk Råd, ved, at både jeg og mit parti har en inderlig og en positiv holdning til det nordiske samarbejde. Når jeg giver udtryk for kritik, så er det ikke en kritik, som går på det nordiske samarbejde, men det er en kritik, som går på den måde, man anvender Nordisk Råd på, og på den måde, det er opbygget.

Jeg må vel nok have lov til at sige til ministeren for nordiske anliggender, at det jo ikke er helt rigtigt, at der er noget, som ikke er blevet forhindret. Bl. a. har ministerens parti selv været med til at stille et forslag om en fælles nordisk lovgivning for de multinationale selskaber, som jo nok vil vise sig

[Kirsten Jacobsen.]

ikke at kunne blive gennemført på grund af Danmarks medlemskab af EF.

Jeg må vel også nok sige, at når hr. Stetter fremhæver den nordiske investeringsbank . . . jeg ved ikke, om jeg måtte tage formandens ord sådan, at det ville blive accepteret, hvis man alligevel nævnedes det?

Formanden:

Ja men ikke ret meget.

Kirsten Jacobsen (FP):

Det skal heller ikke blive ret meget . . . så tror jeg, at det skyldes, at hr. Stetter har den mening, at man har brugt Nordisk Råd og især Nordisk Ministerråd til at få noget igennem, som man ikke regnede med ville kunne få den samme lette gang igennem folketinget. Det har vi set andre lande gøre før, men jeg synes, det i hvert fald er en forkert måde at anvende Nordisk Råd på.

Når ministeren siger, vi kunne bruge debatten på lørdag, så må jeg sige, at når jeg føler trang til at holde debatten her i folketinget, så er det, fordi det er en dansk indstilling til problemet, og så er det, fordi pressens bevågenhed ved Nordisk Råds sessioner efterhånden er blevet meget indskrænket, og det forstår jeg ganske udmærket.

Må jeg blot gøre den danske delegationsformand, hr. Enggaard, opmærksom på, at jeg ikke synes, det er helt relevant her fra talerstolen at nævne 16 medlemmer og 16 stedfortrædere, når man ved, at den repræsentation, der bliver sendt af sted fra Danmarks side, som regel udgør mellem 100 og 125 personer.

Stetter (KF):

Jeg mener at være i overensstemmelse med folketingets formand, når jeg går ud fra som en selvfølge, at vi på et senere tidspunkt kommer til at diskutere substansen i ministerrådets forslag.

Ministeren mener, at det udelukkende er min vurdering, at forslaget har fået en utilstrækkelig behandling i økonomisk udvalg, og at det er selve procedurespørgsmålet, jeg har arbejdet med. Men jeg gør ministeren for nordiske anliggender opmærksom på, at det ikke er min vurdering, men det er flertallets vurdering. I betænkningen fra flertallet står der udtrykkelig side 91 i tredje af-

snit, at flertallet ville imidlertid have set det som en fordel, om der havde foreligget en samlet økonomisk vurdering af behovet for en slik bank, før Nordisk Råd blev anmodet om at afgive udtalelse. Det er direkte citeret fra betænkningen.

Her er det, jeg siger, at flertallet undlader at drage den naturlige konsekvens af denne udtalelse, nemlig enten at forlange at få en sådan vurdering eller at gå imod støtte til oprettelse af en ny institution på et så spinkelt grundlag. Og dér er det, jeg hævder, at vi står over for et principielt spørgsmål, som skal løses, fordi der fra et flertal her i tinget er givet tilslutning på dette løse grundlag. Vi ved jo, at denne tilslutning kan der ikke rokkes ved, og derfor får et så centralt spørgsmål ikke den behandling, som det skal have i henhold til grundloven.

Det er dette problem, jeg har rejst ved denne lejlighed, og det er der ingen af os der kommer uden om at tage stilling til, heller ikke ministeren for nordiske anliggender.

Hilmar Baunsgaard (RV):

Jeg synes, det er gavnligt, at vi får denne debat. Jeg føler trang til selv at bidrage med et synspunkt, som ikke er kommet frem fra anden side i debatten.

Der hviler altid, når et stort forsøg er mislykkedes, i en vis periode et nederlagets skær over det, i dette tilfælde Nordisk Råd, der ikke er kommet igennem med det, man arbejdede for. Det ville være urigtigt af os ikke at se i øjnene, at da vi førte forhandlingerne om Nordek og de forliste, var det et nederlag for det nordiske samarbejde, som uundgåeligt måtte føre til, at en vis fornemmelse af håbløshed måtte besætte dem, der bagefter skulle op og snakke i Nordisk Råd, som om alting gik godt.

Det er ikke første gang, Nordisk Råd har været i den situation. Det er ikke engang første gang, man forsøgte et Nordek-eksperiment. Da led man forlis uden at have Nordisk Råd, men det var forliset, der gav anledning til Nordisk Råd. Jeg vil derfor sige, at man nok skal passe på ikke at overdosere, som jeg er tilbøjelig til at mene nogle gør, de øjeblikkelige vanskeligheder, fornemmelsen af en vis nytteløshed omkring Nordisk Råd.

Jeg synes også, der er grund til at understrege, hvad der heller ikke er gjort i dag, at

[Hilmar Baunsgaard.]

den form for samarbejde, de nordiske lande har fået, har ført længere, end nogen anden form for regionalt samarbejde i Europa har ført indtil dette øjeblik, også længere end EF. Det er, ligesom man bare nu finder denne håbløshed som det eneste, der tæller i vurderingen. Jeg mener, at det er rimeligt at få diskuteret, om det for parlamentarikerne er tilfredsstillende.

Jeg er aldeles uenig med hr. Poul Dam i, at der er nogen som helst rimelig grund til at antyde, at danske parlamentarikere, fordi vi er blevet medlem af EF, har fået en mindre interesse for det nordiske. Det er og bliver en historisk usandhed, at det skulle være danskerne, der i nogen grad havde ansvaret for Nordeks forlis. Det er og bliver en historisk usandhed. Derfor må man heller ikke forfalde til det, som efter min mening er en større risiko end den, hr. Poul Dam nævner, nemlig frivilligt at påtage sig skyldnerens rolle, når man ikke har den. Det er en risiko, som meget let kan føre til noget andet, som jeg ikke mener er sket endnu, at man glemmer at være kritisk, som man skal være, i vurderingen af de opgaver, og bare gå ind for det, fordi det nu er nordisk. Man skal for enhver pris, mener man, betale en gæld, man ikke har stiftet.

Derfor vil jeg gerne sige til hr. Poul Dam: den dårlige samvittighed skal ikke begrundes med det. Men det er rigtigt, og det er gavnligt, at vi får debatten, for kendsgerningen er, at det først og fremmest er ministerrådets arbejde, der har givet os de enorme resultater, der er skabt. Lad os så mere afslappet diskutere formen for, skal vi sige en mere meningsfyldt debat. Der er jeg enig.

Poul Dam (SF):

Den debat, hr. Hilmar Baunsgaard rejser her, er jo en gammel debat. Jeg skal ikke forlænge den væsentligt, blot sige, at hvis man læser de stenografiske referater fra Nordisk Råd, vil man kunne finde nogle lejligheder, hvor jeg over for folk fra andre nordiske lande har sagt, at EF-debatten skulle vi nok klare i Danmark, og hvor jeg også har sagt, at jeg troede på mine danske politikerkollegers interesse for det nordiske samarbejde, selv om vi var kommet i EF.

Der er derimod for det første hele skyggen

fra Nordek-sammenbruddet. Det er klart, at man ikke kan lægge skylden ensidigt på Danmark. Jeg tror heller ikke, man kan lægge den ensidigt på Finland. Jeg tror, at der fra nogle af de politikeres side, der var med i det arbejde dengang, var en mangel på forståelse for, hvilke problemer der lå om næste hjørne; man tog tingene vel letsindigt. Så skete altså det, som skete, til stor ulykke for det nordiske samarbejde, og hr. Hilmar Baunsgaard har jo ganske ret i, at det var svært bagefter at tale, som om alt var såre godt, hvad der ikke desto mindre var en række der prøvede at gøre.

Det, der er problemet med Danmarks placering i EF, er for mig at se ikke, at danske politikere derfor er illoyale mod det nordiske, men at en række EF-tilhængere har svært ved at forene arbejdet for EF og det nordiske, således at man får en vis mild skizofreni, man deler op i nogle, der er nordiske, og nogle, der er EF-tilhængere, og at man i praktisk arbejde, måske i FN og andre steder, har svært ved at bevare det gamle nordiske samarbejde, men lad det nu ligge i denne sammenhæng. Hvad der er værre, er i og for sig — så vidt jeg har følt temperaturen hos kolleger fra de andre nordiske lande — at tilliden til Danmark, med eller uden grund, er blevet meget ringere hos norske, svenske og finske parlamentarikere. Der skal gøres noget ganske særligt for at genvinde den tillid. Det var det, jeg havde i tankerne med mine bemærkninger før.

Ministeren for nordiske anliggender (Ivar Nørgaard):

Det eneste eksempel, som fru Kirsten Jacobsen førte frem, var spørgsmålet om arbejdet med en eventuel nordisk lovgivning for multinationale selskaber. Det er helt urigtigt, når fru Kirsten Jacobsen hævder, at vort arbejde i EF skulle hindre, at der blev gennemført videregående foranstaltninger på nordisk basis. Så sent som for 14 dage siden havde Nordisk Ministerråd et heldagsmøde om multinationale selskaber, hvor vi havde indkaldt arbejdsmarkedets parter, havde møde med de nordiske LO'er og de nordiske arbejdsgiverforeninger, og det blev netop dér besluttet, at man skulle arbejde dybere ned i dette problem, og hvis der var emner, der kunne klares og løses på nordisk plan, så skulle det ske.

[Ministeren for nordiske anliggender.]

Det er ikke, fordi EF eksisterer, eller fordi FN eksisterer, at ikke alle multinationale selskabsproblemer kan løses på nordisk basis. Det er simpelt hen, fordi multinationale selskaber jo virker globalt, og derfor er der grænser for, hvor langt man kan klare en lovgivning om multinationale selskaber udelukkende i de nordiske lande. Det er noget, der må koordineres med andre regioner, men man kan udmærket arbejde sig ned i enkeltsager, som bedst kan løses på nordisk plan, og det er det, man er ved at gøre.

Jeg synes, det er lidt farligt, det, både fru Kirsten Jacobsen og hr. Stetter er inde på, at man ligesom træffer beslutninger her i Danmark, som hr. Stetter og fru Kirsten Jacobsen foregiver at de enkelte folketingsmedlemmer ikke står bag, når deres repræsentanter indtager holdningen i nordisk regie. Man må naturligvis gå ud fra, at hvad enten man indtager holdningen i nordisk regie eller i national regie eller i en anden regie, så er det en sag, man har støtte til i sin gruppe, og hvis gruppemedlemmer ønsker at drøfte det, går jeg ud fra, at de også har lejlighed til det på de gruppemøder, partierne har. Men det er jo stadig væk sådan, vil jeg sige til hr. Stetter, at den endelige afgørelse træffes i denne sal, når man skal tage stilling til ratifikationen.

Til hr. Stetter vil jeg endvidere sige, at det at et flertal i et udvalg siger, at det ville have været en fordel med en samlet økonomisk vurdering, jo ikke er udtryk for, at man omstøder selve beslutningen eller går ind for beslutningen uden egentlig at ville det. Man går jo, vel vidende at man ikke har fået denne samlede vurdering, ind for at anbefale sagen, fordi de oplysninger, der foreligger, er så klare, at det vil være en fordel med denne nordiske investeringsbank. Derfor kan det da godt være vanskeligt at foretage en samlet vurdering, for det forudsætter jo, at man har fantasi til at forestille sig en række ting ud i fremtiden, som det kan være ganske overordentligt svært at belyse.

Jeg er fuldstændig enig med hr. Hilmar Baunsgaard i, at det uden tvivl er af væsentlig betydning for stemningen i Nordisk Råd og for stemningen i det nordiske samarbejde, at Nordek forliste. Det var en tra-

gedie, da det skete, og det har påvirket det nordiske samarbejde i afdæmpende retning. Men et af de væsentligste forslag i Nordek-planen var jo en nordisk investeringsbank, og det er altså den, vi nu er ved at få på benene, hvis vi vedtager det på lørdag, i morgen 8 dage, i Stockholm. Det vil altså sige, man er ved at få noget af det igennem, som faldt på gulvet sammen med Nordek.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at selv om det altså har været kritiske punkter, der har været ført frem her i dag, så synes jeg, det er særdeles tilfredsstillende, at vi en gang imellem får en meningsudveksling om nordiske anliggender her i salen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets tekst og dets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning angående folketingets ombudsmands beretning for året 1974.

(Andre selvst. forslag nr. XXII. Fremsat 23/10 75 i betænkning fra retsudvalget).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til anden (sidste) behandling sættes til forhandling under ét.

Glistrup (FP):

Af den beretning, som vi nu behandler, fremgår, at ombudsmanden i året 1974 har haft 723 registrerede sager, altså absolut overkommeligt for en arbejdskraft som ombudsmanden at skulle klare inden for et år. Han har imidlertid efter beretningen ikke kunnet klare denne overskuelige sagsmængde alene. Han har skullet bruge 21 medarbejdere, skatteyderlønnede medarbejdere, til at komme igennem med at behandle 723 sager.

Hvad er der så kommet ud af det? Ja, i 196 af tilfældene er man kommet frem til at kunne øve nogen kritik, ofte sådan meget let, men dog nogen kritik. Altså gælder det for hvert af disse 21 mennesker, der har været